

8η ΕΝΟΤΗΤΑ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Το δαχτυλίδι του Γύγη (Α)

(βιβλίο Β, 359 b-d)

Α΄ ΜΕΡΟΣ: ΓΛΩΣΣΙΚΑ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

1 ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὡς δὲ καὶ οἱ ἐπιτηδεύοντες ἀδυναμία τοῦ ἀδικεῖν ἄκοντες αὐτὸ ἐπιτηδεύουσι, μάλιστα ἂν αἰσθοίμεθα, εἰ τοιόνδε ποιήσαιμεν τῇ διανοίᾳ· δόντες ἐξουσίαν ἑκατέρῳ ποιεῖν ὅτι ἂν βούληται, τῷ τε δικαίῳ καὶ τῷ ἀδίκῳ, εἴτ' ἐπακολουθήσαιμεν θεώμενοι ποίῃ ἐπιθυμία ἑκάτερον ἄξει. Ἐπ' αὐτοφώρῳ οὖν λάβοιμεν ἂν τὸν δίκαιον τῷ ἀδίκῳ εἰς ταῦτόν ἰόντα διὰ τὴν πλεονεξίαν, ὃ πᾶσα φύσις διώκειν πέφυκεν ὡς ἀγαθόν, νόμῳ δὲ βία παράγεται ἐπὶ τὴν τοῦ ἴσου τιμὴν. Εἴη δ' ἂν ἡ ἐξουσία ἦν λέγω τοιάδε μάλιστα, εἰ αὐτοῖς γένοιτο οἷαν ποτέ φασιν δύναμιν τῷ [Γύγου] τοῦ Λυδοῦ προγόνῳ γενέσθαι. Εἶναι μὲν γὰρ αὐτὸν ποιμένα θητεύοντα παρὰ τῷ τότε Λυδίας ἄρχοντι, ὄμβρον δὲ πολλοῦ γενομένου καὶ σεισμοῦ ῥαγήναι τι τῆς γῆς καὶ γενέσθαι χάσμα κατὰ τὸν τόπον ἧ' ἔνεμεν. Ἰδόντα δὲ καὶ θαυμάσαντα καταβῆναι καὶ ἰδεῖν ἄλλα τε δὴ ἅ μνηολογοῦσιν θαυμαστὰ καὶ ἵππον χαλκοῦν, κοῖλον, θυρίδας ἔχοντα, καθ' ἃς ἐγκύψαντα ἰδεῖν ἐνόησαν νεκρόν, ὡς φαίνεσθαι μείζω ἢ κατ' ἄνθρωπον, τοῦτον δὲ ἄλλο μὲν οὐδέν, περὶ δὲ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον ὄντα περιελόμενον ἐκβῆναι.

Το θέμα της συζήτησης

Ἐνα «διανοητικό πείραμα»

Το υποτιθέμενο αποτέλεσμα του διανοητικού πειράματος

Επεξήγηση με ένα μυθικό παράδειγμα της «εξουσίας»

Η νεροποντή, ο σεισμός και το χάσμα

Ο Γύγης:
– κατεβαίνει στο χάσμα

– παίρνει το χρυσό δαχτυλίδι του νεκρού και ανεβαίνει επάνω

2 ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ-ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ

Κείμενο

Μάλιστα δ' ἂν αισθοίμεθα
 ὡς καὶ οἱ ἐπιτηδεύοντες (τὸ δίκαιον)
 ἐπιτηδεύουσι αὐτὸ ἄκοντες
 ἀδυναμία τοῦ ἀδικεῖν,
 εἰ ποιήσαιμεν τῇ διανοίᾳ τοιόνδε·
 δόντες ἑκατέρῳ,

τῷ τε δικαίῳ καὶ τῷ ἀδίκῳ,
 ἐξουσίαν ποιεῖν
 ὅτι ἂν βούληται,
 εἴτ' ἐπακολουθήσαιμεν θεόμενοι

ποῖ ἄξει ἑκάτερον ἢ ἐπιθυμία.

Λάβοιμεν ἂν οὖν ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸν
 δίκαιον
 ἰόντα εἰς ταῦτ' ὃν τῷ ἀδίκῳ
 διὰ τὴν πλεονεξίαν,
 ὃ πᾶσα φύσις
 πέφυκε διώκειν

ὡς (ὄν) ἀγαθόν,
 νόμῳ δὲ
 βία παράγεται
 ἐπὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἴσου.

Ἡ δ' ἐξουσία
 ἦν λέγω
 εἴη ἂν τοιάδε μάλιστα,
 εἰ γένοιτο αὐτοῖς δύναμις⁴

Μετάφραση

Πολύ εύκολα θα μπορούσαμε να αντιλη-
 φθούμε
 ότι και όσοι ασκούν (τη δικαιοσύνη)
 ασκούν αυτή άθελά τους
 από αδυναμία να αδικούν,
 αν φανταστούμε¹ το ακόλουθο·
 αφού δώσουμε στον καθέναν από τους
 δυο τους,
 και στον δίκαιο δηλαδή και στον άδικο,
 ελευθερία να κάνει
 ό,τι θέλει,
 κατόπιν να τους παρακολουθήσουμε
 παρατηρώντας
 πού θα οδηγήσει τον καθέναν τους η
 επιθυμία.

Θα πιάσουμε λοιπόν στα φανερά (επ'
 αὐτοφώρῳ) τον δίκαιο
 να πράττει τα ίδια² με τον άδικο
 εξαιτίας της πλεονεξίας του,
 πράγμα το οποίο κάθε φυσικό ον
 είναι φτιαγμένο από τη φύση του να το
 επιδιώκει
 σαν κάτι καλό,
 εξαιτίας του νόμου όμως
 με τη βία οδηγείται αλλάζοντας τον
 δρόμο του
 προς τον σεβασμό της ισότητας.
 Και η ελευθερία³
 που λέω εγώ
 θα ήταν τέτοια μάλιστα,
 αν μπορούσαν να αποκτήσουν δύναμη

1. Κατά λέξη: αν κάνουμε με τη σκέψη, με τη φαντασία.

2. Αλλιώς: να παίρνει τον ίδιο δρόμο.

3. Αλλιώς: η δύναμη, η ευχέρεια.

4. Για την πλοκή του λόγου βλ. «Συντακτική ανάλυση», πρότ. 13, σελ. 39-40.

οἶαν φασὶ ποτε γενέσθαι
 τῷ προγόνῳ (Γύγου) τοῦ Λυδοῦ.
 (Φασὶ) μὲν γὰρ
 αὐτὸν εἶναι ποιμένα
 θητεύοντα
 παρὰ τῷ τότε ἄρχοντι Λυδίας,
 ὄμβρου δὲ πολλοῦ γενομένου
 καὶ σεισμοῦ
 ῥαγῆναί τι τῆς γῆς
 καὶ γενέσθαι χάσμα
 κατὰ τὸν τόπον ἧ ἔνεμεν.
 Ἰδόντα δὲ καὶ θαυμάσαντα

(φασὶ) καταβῆναι
 καὶ ἰδεῖν ἄλλα τε δὴ θαυμαστὰ
 ἃ μυθολογοῦσι
 καὶ ἵππον χαλκοῦν, κοῖλον,

ἔχοντα θυρίδας,
 καθ' ὅς ἐγκύψαντα
 ἰδεῖν ἐνόησαν νεκρόν,
 μείζω ἢ κατ' ἄνθρωπον,
 ὡς φαίνεσθαι,
 τοῦτον δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν (ἔχειν),
 περιελόμενον δὲ χρυσοῦν δακτύλιον

ὄντα περὶ τῆ χειρὶ
 ἐκβῆναι.

τέτοια που λένε ὅτι κάποτε απέκτησε⁵
 ο πρόγονος του Λυδοῦ ηγεμόνα⁶.
 Λοιπόν, (λένε πως)
 αυτός⁷ ἦταν βοσκός
 που υπηρετούσε
 τον τότε ἄρχοντα της Λυδίας,
 και ὅτι⁸ ὕστερα ἀπὸ μεγάλη νεροποντή⁹
 και σεισμό
 ῥάγισε ἓνα κομμάτι της γῆς
 και δημιουργήθηκε (ἓνα) χάσμα
 στον τόπο που ἐβοσκε τα πρόβατα.
 (Αυτός¹⁰) μόλις το εἶδε και ἀφού θαύ-
 μασε,
 (λένε πως) κατέβηκε (σ' αὐτὸ το χάσμα)
 και εἶδε κι ἄλλα πράγματα θαυμαστά¹¹
 που λέει ο μῦθος¹²,
 κι ἓνα ἄλογο χάλκινο, κούφιο στο εσω-
 τερικὸ του,
 που εἶχε μικρὲς πορτούλες στα πλευρά,
 μέσα στις οποίες ἔσκυψε¹³
 και εἶδε ὅτι υπήρχε κάποιος νεκρός,
 μεγαλύτερος ἀπὸ κανονικὸ ἄνθρωπο,
 καθὼς φαίνονταν,
 (ὅτι) αὐτός¹⁴ ἄλλο τίποτα δεν εἶχε,
 και ἀφού (αὐτός¹⁵) πήρε ἓνα χρυσὸ
 δακτυλίδι
 που υπήρχε στο δάχτυλο,
 βγήκε ἀμέσως πάνω¹⁶.

5. Ἀλλιῶς: παρουσιάστηκε, ἔτυχε στον πρόγονο.

6. Δηλ. ο Γύγης.

7. Δηλ. ο Γύγης.

8. Μεταφράσαμε ἔτσι λόγω του δὲ το οποίο συνδέει το εἶναι με τα ἀπαρέμφατα ῥαγῆναι και γενέσθαι.

9. Κατὰ λέξη: ἀφού ἔγινε μεγάλη νεροποντή.

10. Δηλ. ο Γύγης.

11. Πιο ἐλεύθερα: ἐκτός ἀπὸ ἄλλα ἀξιοθαύμαστα.

12. Κατὰ λέξη: τα οποία διηγούνται [οι βοσκοί].

13. Κατὰ λέξη: ἀφού ἔσκυψε (μεταφράσαμε τη μετοχή με ρήμα και σε παρατακτικὴ σύνδεση με το ἰδεῖν).

14. Δηλ. ο νεκρός.

15. Δηλ. ο Γύγης.

16. Το χωρίο τοῦτο δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν [...] περιελόμενον ἐκβῆναι μπορούμε να το μεταφράσουμε και: και ἀφού σ' αὐτόν (τον νεκρό) δεν ἔκανε (ο Γύγης) τίποτα ἄλλο, ἀλλὰ πήρε (μόνο) ἓνα χρυσὸ δακτυλίδι που υπήρχε στο δάχτυλο, βγήκε ἀμέσως πάνω (βλ. «Συντακτικὴ ἀνάλυση», σελ. 41).

3 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ – ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΑ – ΔΙΑΣΑΦΗΤΙΚΑ

ώς: εδώ ειδικός σύνδεσμος (= πως, ότι, τάχα): το *ώς* εισάγει όλα σχεδόν τα είδη δευτερουσών προτάσεων (δεν εισάγει υποθετικές και εναντιωματικές.)

ἐπιτηδεύω: (ἐπετήδευον, ἐπιτηδεύσω, ἐπετήδευσα, ἐπιτετήδευκα) = [+ αιτ.] καταγίνομαι με κάτι, ασκώ / [+ τελ. απαρέμφ.] προσπαθώ να κάνω κάτι, φροντίζω να.

ἀδικεῖν: απαρέμφ. ενεργητ. ενεστ. του ρήμ. ἀδικέω, -ῶ (ἡδίκουν, ἀδικήσω, ἡδίκησα, ἡδίκηκα, ἡδίκηκειν) = είμαι ἀδικός / [+ κατηγ. μτχ.] ἀδικώ με το να...

ἄκων, ἄκουσα, ἄκων = ενάντια στη θέληση κάποιου, παρά τη θέληση.

αὐτό (= τὸ δίκαιον): αιτιατ. εν. ουδ. γέν. της οριστ.-επαναλ. αντων. **αὐτός, -ή, -ὸ** (εδώ είναι επαναληπτική η αντωνυμία είναι επαναληπτική μόνο στις πλάγιες πτώσεις, χωρίς άρθρο και όταν βρίσκεται μόνη της).

μάλιστα (= σε πολύ μεγάλο βαθμό, κυρίως, κατεξοχήν): επίρρημα υπερθετικού βαθμού (θετικός: *μάλα* / συγκριτικός: *μᾶλλον*).

ἄν: δυνητικό μόριο· συντάσσεται: **α.** με οριστική ιστορικού χρόνου (δυνητική οριστική), **β.** με ευκτική κάθε χρόνου εκτός από μέλλοντα (δυνητική ευκτική), **γ.** με απαρέμφατο (δυνητικό απαρέμφατο), **δ.** με μετοχή (δυνητική μετοχή).

αἰσθοίμεθα: α' πληθυντ. ευκτ. αορ. β' του αποθετικού ρήμ. **αἰσθάνομαι (ἤσθανόμην, αἰσθήσομαι, ἤσθόμην, ἤσθημαι, ἤσθήμην)** = [+ αιτιατ.] ακούω, μαθαίνω / [+ γεν. ή γεν. + κατηγορηματ. μτχ.: για άμεση αντίληψη] καταλαβαίνω ο ίδιος / [+ αιτιατ. + κατηγορηματική μτχ.: για έμμεση αντίληψη] πλη-

ροφορούμαι από τους άλλους ότι... / [+ αιτιατ. + ειδ. απαρέμφ.: για αβέβαιο γεγονός ή φήμη] έχω τη γνώμη ότι... / [+ ειδική πρότ.] καταλαβαίνω, αντιλαμβάνομαι ότι...

εἰ (= αν, εάν): υποθετικός σύνδεσμος + οριστ. / + ευκτ.

τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε (= τέτοιου είδους, τέτοιος περίπου): δεικτική αντωνυμία· συνήθως αναφέρεται στα επόμενα.

ποιήσασιν: α' πληθυντ. ευκτ. ενεργ. αορ. α' του ρήμ. **ποιέω, -ῶ (ἐποίουν, ποιήσω, ἐποίησα, πεποίηκα και πεποιηκώς εἰμί, ἐπεποίηκειν και πεποιηκώς ἦν)** = [+ αιτιατ.] κάνω κάτι / [+ αιτιατ. (αντικ.) + αιτιατ. (κατηγορούμ.)] κάνω κάποιον κάτι...

ἡ διάνοια = σκέψη, νους, διάνοηση, πνεύμα.

δόντες: μτχ. ενεργητ. αορίστου του ρήμ. **δίδωμι (έδιδουν, δώσω, έδωκα, δέδωκα, έδεδώκειν και δεδωκώς ἦν, δεδωκώς έσομαι)** = [+ δοτ. + αιτιατ.] δίνω σε κάποιον κάτι / [+ δοτ. + απαρέμφ.] επιτρέπω σε κάποιον να...

ἡ έξουσία = δύναμη, το δικαίωμα να κάνει κανείς κάτι, εξουσία, ελευθερία.

έκάτερος, -α, -ον (= καθένας από τους δύο): αόριστη επιμεριστική αντωνυμία.

ποιεῖν: απαρέμφ. ενεργητ. ενεστ. του ρήμ. **ποιέω, -ῶ.**

ὅτι ή ὅ τι ή ὅ,τι: αιτ. εν. ουδ. γέν. της αναφορικής αντωνυμίας **ὄστις, ἤτις, ὄτι ή ὅ τι ή ὅ,τι** (= όποιος). Η αντωνυμία είναι σύνθετη από την αναφορική *ὄς, ἤ, ὄ* και την αόριστη *τις, τῖς, τὶ.* Κατά την κλίση της κλίνονται συγχρόνως και τα δύο συνθετικά της· τονίζεται όπως η *ὄς, ἤ, ὄ (ὄστινος, ὄτινι, ...).*

ἄν (= τυχόν, ίσως, κατά κάποιον τρόπο): αοριστολογικό μόριο + υποτ.· εδώ συνοδεύει αναφορική πρόταση.

βούληται: γ' εν. υποτ. ενεστ. του ρήμ. **βούλομαι** (έβουλόμην και ήβουλόμην, βουλήσομαι, έβουλήθην και ήβουλήθην, βεβούλημαι) = [+ αιτιατ.] θέλω, επιθυμώ / [+ τελ. απαρέμφ.] έχω στο μυαλό μου να κάνω κάτι, επιθυμώ να...

εἶτα (= έπειτα, κατόπιν): χρονικό επίρρημα.

έπακολουθήσασιν: α' πληθ. ευκτ. ενεργ. αορ. α' του ρήμ. **έπακολουθέω, -ώ** (έπηκολούθουν, έπακολουθήσω, έπηκολούθησα, έπηκολούθηκα) = [+ δοτ.] ακολουθώ αμέσως ή από κοντά κάποιον.

θεώμενοι: μτχ. ενεστ. του ρήμ. **θεάομαι, -ώμαι** (έθεώμην, θεάσομαι, έθεασάμην, τεθέαμαι, έτεθεάμην) = [+ αιτιατ. / + πλάγια ερωτηματ. πρότ.] παρατηρώ.

ποιί (= σε ποιο μέρος): ερωτηματικό επίρρημα.

ἄξει: γ' εν. οριστ. ενεργητ. μέλλ. του ρήμ. **ἄγω** (ήγον, ἄξω, ήγαγον, ήχα και [ἀγήοχα], [ἀγήοχειν]) = [+ αιτιατ.] κατευθύνω, οδηγώ, φέρνω / (αμετάβ.) βαδίζω, πορεύομαι.

αὐτόφωρος, -ον = που πιάστηκε την ώρα που έκανε την κλοπή / *ἐπ' αὐτοφώρῳ λαμβάνω τινά* = συλλαμβάνω κάποιον την ώρα που κάνει την κλοπή, «πιάνω κάποιον στα πράσα» / *ἐπ' αὐτοφώρῳ* (εδώ με γενικότερη έννοια) = ολοφάνερα, πανηγυρικά.

λάβοιμεν: α' πληθυντ. ευκτ. ενεργ. αορ. β' του ρήμ. **λαμβάνω** (έλάμβανον, λήψομαι, έλαβον [λάβω, λάβοιμοι, λαβέ, λαβεῖν, λαβών, -ούσα, -όν], εἶληφα, εἰλήφειν και εἰληφώς ήν, εἰληφώς έσομαι) = παίρνω.

ταυτόν (κράση) = τὸ αὐτό(ν): αιτ. εν. ουδ. γέν. της οριστ.-επαναλ. αντων. **αὐτός, -ή,**

-ό. (Εδώ είναι οριστική, αν και σε πλάγια πτώση, επειδή συνοδεύεται από άρθρο. Το ν είναι ευφωνικό· αναπτύχθηκε για αποφυγή χασμωδίας, επειδή η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν. Κανονικά η αιτιατική ενικού του ουδετέρου δεν παίρνει ν.)

ιόντα: αιτιατ. εν. αρσ. γέν. της μτχ. ενεστ. του ρήμ. **έρχομαι** (ήα και ήειν, εἶμι, ήλθον, έλήλυθα, έληλύθειν και έληλυθώς ήν).

διὰ τήν πλεονεξίαν = εξαιτίας της πλεονεξίας η πρόθεση *διὰ* + αιτιατ. δηλώνει την αιτία.

ὅ: αιτιατ. εν. ουδ. γέν. της αναφ. αντων. **ὅς, ή, ὅ** (= ο οποίος, που).

πᾶς, πᾶσα, πᾶν (επίθ. ή αόρ. επιμεριστ. αντων.) = όλος, καθέννας χωρίς καμία εξαίρεση

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Το *πᾶς, πᾶσα, πᾶν* είναι επίθετο όταν σημαίνει «όλος, ολόκληρος» και αόριστη επιμεριστική αντωνυμία όταν σημαίνει «καθέννας χωριστά».

ή φύσις = η φύση, η φυσική κατάσταση, η φυσική σύσταση κάποιου πράγματος / πλάσμα της φύσης, δημιούργημα της φύσης.

διώκειν: απαρέμφ. ενεργ. ενεστ. του ρήμ. **διώκω** (έδίωκον, διώξομαι – διώξω, έδίωξα – έδιώκαθον, δεδίωχα) = καταδιώκω, επιδιώκω, αποζητώ.

ώς [ὄν]: εδώ μόριο που συνοδεύει αιτιολογική μετοχή και της δίνει υποκειμενική χροιά.

βίβ [= αναγκαστικά]: επιρρηματικοποιημένη δοτική.

παράγω = παροτρύνω, προτρέπω / παραπλανώ, απατώ / **παράγομαι** (παρηγόμην, παράξομαι – παραχθήσομαι, παρηγαγόμην [παραγάγωμαι, παραγαγοίμην, παραγαγού, παραγαγέσθαι, παραγαγόμενος, -η,

-ον], **-παρήχθην, παρήγμαι, παρήγμην**) = παρακινούμαι, πείθομαι / *βία παράγομαι ἐπὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἴσου* = αναγκαστικά παραστρατιάζω και καταλήγω στον σεβασμό της ισότητας.

εἶη: γ' εν. ευκτ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί** (ἦν και ἦ, ἔσομαι, ἐγενόμην, γέγονα, ἐγεγόνειν).

αὐτοῖς (= *τοῖς ἐπιτηδεύουσι τὴν δικαιοσύνην...*): επαναλ. αντων.

γένοιτο: γ' εν. ευκτ. αορ. β' του ρήμ. **γίγνομαι** (ἐγινόμην, γενήσομαι, ἐγενόμην, γέγονα – **γεγονώς εἰμι** – **γεγέννημαι, ἐγεγόνειν** – **ἐγεγενήμην** – **γεγονώς και γεγεννημένος ἦν, γεγονώς και γεγεννημένος ἔσομαι**).

οἷος, οἶα, οἶον (= τέτοιος που): αναφορ. αντων.

ποτέ (= κάποτε): εγκλιτικό μόριο.

φασίν: γ' πληθυντ. οριστ. ενεστ. του ρήμ. **φημί** (ἔφην, φήσω, ἔφησα) = [+ *ειδικό απαρέμφ.*] λέω, συμφωνώ, ισχυρίζομαι ότι.

γενέσθαι: απαρέμφ. αορ. β' του ρήμ. **γίγνομαι**.

εἶναι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **εἰμί**.

αὐτόν (= *τόν Γύγην*): επαναλ. αντων.

ποιμένα: αιτιατ. εν. αρσ. γέν. του συμφωνόληκτου, ημιφωνόληκτου ενρινόληκτου διπλόθεμου ακατάληκτου ουσιαστικού της γ' κλίσης **ὁ ποιμήν**. (Βλ. *Γ.Α.Ε.*, σελ. 75.)

θητεύοντα: μτχ. ενεργ. ενεστ. του ρήμ. **θητεύω** (= δουλεύω με μισθό λόγω φτώχειας, υπηρετώ, ξενοδουλεύω).

παρὰ (*πρόθ.* + *δοτ.*) = α. κοντά σε..., β. κατά την κρίση κάποιου.

ὁ ἄρχων (= ο ἄρχοντας): ουσιαστικό γ' κλ. (Βλ. *Γ.Α.Ε.*, σελ. 69, *ὁ γέρων*.)

ὁ ὄμβρος = θύελλα με βροχή, καταιγίδα, βροχή.

ὁ πολὺς, ἡ πολλή, τὸ πολύ: ανώμαλο επίθετο (*ὁ/ἡ πλείων και πλέων, τὸ πλεον και πλειον / πλειστος, -η, -ον*).

γενομένου: μτχ. αορ. β', γέν. αρσ., του ρήμ. **γίγνομαι**.

ράγῃναι: απαρέμφ. παθητ. αορ. β' του ρήμ. **ρήγνυμαι** (*ἐρρηγνύμην, <ρήξομαι> – -ράγῃσομαι, -ἐρρηξάμην, – ἐρράγην, -ἔρρωγα, -ἐρρώγειν*) = σκίζομαι, συντριβομαι.

γενέσθαι: απαρέμφ. αορ. β' του ρήμ. **γίγνομαι**.

τὸ χάσμα = χάσμα, ρήγμα, ρωγμή.

ἦ (= ὅπου): δοτ. εν., θηλ. γέν. της αναφορ. αντων. **ὄς, ἦ, ὄ**: λειτουργεί ως επίρρημα για δήλωση της έννοιας του τόπου.

ἐνεμεν: παρατατ. του ρήμ. **νέμω** (*ἔνεμον, νεμῶ, ἔνειμα, -νεπέμηκα*) = μοιράζω / (για βοσκούς) βόσκω.

ιδόντα: μτχ. ενεργ. αορ. β', γένους αρσ., του ρήμ. **ὄραω, -ῶ** (*ἔωρων, ὄψομαι, εἶδον, ἐό(ῶ)ρακα και ὄπωπα, ἔωράκειν και ἔορακῶς ἦν*) = [+ *αιτιατ.* / + *κατηγορημ. μτχ.* / + *ειδ. πρότ.* / + *αναφ. πρότ.* / + *ενδοιαστ. πρότ.* / + *πλάγια ερωτηματ. πρότ.*] = βλέπω.

θαυμάσαντα: μτχ. ενεργητ. αορ. του ρήμ. **θαυμάζω** (*ἐθαύμαζον, θαυμάσομαι, ἐθαύμασα, τεθαύμακα*) = θαυμάζω / [+ *αιτιατ.*] εκπλήσσομαι με κάτι / θαυμάζω, σέβομαι / [+ *αιτιατ.* + *γεν. της αιτίας*] θαυμάζω κάποιον για κάτι / [+ *γεν. προσώπου + αιτιατ. πράγματος*] θαυμάζω κάποιον για κάτι / [+ *γεν. + κατηγορηματ. μτχ.*] απορώ που κάποιος.

καταβῆναι: απαρέμφ. αορ. β' του ρήμ. **καταβαίνω** (*κατέβαινον, καταβήσομαι, κατέβην* [καταβῶ, καταβαίην, κατάβηθι, καταβῆναι, καταβάς, -βάσα, -βάν], **καταβέβηκα, κατεβεβήκειν**) = κατεβαίνω.

ἰδεῖν: απαρέμφ. ενεργ. αορ. β' του ρήμ. **ὄραω, -ῶ.**

ἄ: αιτιατ. πληθ. ουδ. γέν. της αναφορ. αντων. **ὄς, ἦ, ὅ.**

μυθολογέω, -ῶ = λέω μύθους/παραμύθια, διηγούμαι μυθικές παραδόσεις.

ὁ χαλκοῦς, ἡ χαλκή, τὸ χαλκοῦν: συνηρημένο δευτερόκλιτο επίθ. (Βλ. Γ.Α.Ε., σελ. 98, ὁ χρυσοῦς.)

ἡ θυρίς, -ίδος (υποκοριστικό του **θύρα**) = πορτούλα, παράθυρο.

ἔχοντα: μτχ. ενεργητ. ενεστ. του ρήμ. **ἔχω.**

ἐγκύψαντα: μτχ. αορ. α', γέν. αρσ. του ρήμ. **ἐγκύπτω (ἐνέκυπτον, ἐγκύψω – ἐγκύψομαι, ἐνέκυψα, ἐγκέκυφα)** = σκύβω μέσα και παρατηρώ.

ἐνόντα: μτχ. ενεστ., γέν. αρσ. του ρήμ. **ἔνειμι (ἐνήην, ἐνέσομαι, ἐνεγενόμην, ἐγγέγονα, ἐνεγενόνειν)** = είμαι σε κάποιον τόπο, είμαι μέσα.

φαίνεσθαι: απαρέμφ. ενεστ. του ρήμ. **φαίνομαι (ἐφαινόμην, φανούμαι - φανήσομαι, ἐφάνθην – ἐφάνην – ἐφηνάμην, πέφασμαι**

– πέφηνα (β'')) = γίνομαι ορατός / [+ ειδ. απαρέμφ.] δίνω την εντύπωση ότι... / [+ κατηγορημ. μτχ.] είμαι φανερός ότι.

μείζω: αιτιατ. εν., αρσ. γέν., συγκριτικού βαθμού του ανώμαλου επιθέτου **ὁ μέγας, ἡ μεγάλη τὸ μέγα (ὀλή μείζων, τὸ μείζον / μέγιστος, -η, -ον).**

ἦ (εδώ συγκριτικό) = παρά.

περὶ τῆ χειρὶ = γύρω από το χέρι, στο χέρι, στο δάχτυλο.

ὁ χρυσοῦς, ἡ χρυσῆ, τὸ χρυσοῦν: συνηρημένο δευτερόκλιτο επίθ.

ὁ δακτύλιος = το δαχτυλίδι.

περιελόμενον: μτχ. μέσου αορ. β', γέν. αρσ., του ρήμ. **περιεραίομαι, -οῦμαι (περιηρούμην, περιαιρήσομαι – περιαιρεθήσομαι, περιελόμην – περιηρέθην, περιήρημαι, περιηρήμην, περιηρήσομαι)** = αφαιρώ, παίρνω.

ἐκβῆναι: απαρέμφ. αορ. β' του ρήμ. **ἐκβαίνω (ἐξέβαινον, ἐκβήσομαι, ἐξέβην, ἐκβέβηκα, ἐξεβεβήκειν)** = βγαίνω έξω, εξέρχομαι / ανεβαίνω προς τα πάνω.

4 ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

ἐπιτηδεύω: ΕΤΥΜ.: από το επίρρ. *ἐπίτηδες* ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: επιτήδευση, επιτήδευμα, επιτηδευμένος, επιτηδειότητα, επιτήδειος, ανεπιτήδευτος, ...

ἀδυναμία: ΕΤΥΜ.: ἀ- στερητ. + *δύναμις*. ΣΥΝΩΝ.:* *ἀσθένεια, ἀρρωστία, μαλακία, ἀτονία.*

ἀδικέω, -ῶ: ΕΤΥΜ.: από το *ἄδικος* (< ἀ-στε-

ρητ. + *δίκη*) ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: αδικήμα, αδικητής, αδικία, αδικήτρια / αδικήτρα, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *ἀσχημονῶ, βλάβω, κακουργῶ, παρανομῶ,...*

ἄκων: ΣΥΝΩΝ.: *ἀκούσιος, ἀναγκαῖος, ἀβούλητος, βίαιος, ...* ΑΝΤΩΝ.**: *ἐκών, ἐκούσιος, ἐθελοούσιος, αὐθαίρετος, αὐτόματος, ἀφ' ἑαυτοῦ,...*

* Τα συνώνυμα (ΣΥΝΩΝ.) είναι της αρχαίας ελληνικής.

** Τα αντώνυμα (ΑΝΤΩΝ.) είναι της αρχαίας ελληνικής.

αίσθάνομαι: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: αίσθηση, αισθητικός, αισθητός, αναισθητος, ευαίσθητος, αίσθημα, αισθητήριο, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *γινώσκω, έννοώ, καταλαμβάνω, μανθάνω, ...* ΑΝΤΩΝ.: *άγνωώ, άναισθητώ, ...*

ποιώ: ΕΤΥΜ.: θέμα ποι- πρόσφυμα -ε- + κατάληξη -ω (= ποιέω, -ώ) ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: ποίημα, ποίηση, προσποιητός, χειροποίητος, χειροποίητος, περιποιημένος, θεοποίηση, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *δρώ, έργάζομαι, κατασκευάζω, πράττω, τελώ.*

διάνοια: ΕΤΥΜ.: από το *διανοούμαι* ♦ ΣΥΝΩΝ.: *νούς, πνεύμα, φρόνημα, φρήν, φρόνησις, γνώμη, ...*

δίδωμι: ΕΤΥΜ.: θέμα δω- (και ασθενές δο-) ο ΕΝΕΣΤ. με αναδιπλασιασμό και κατάληξη -μι (= δίδω-μι) ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: **1.** θέμα δω-: **δώρο**, **2.** θέμα δο-: **δόση**, **προδότης**, **ανέκδοτος**, **διάδοση**, **ανένδοτος**, **εκδότης**, **δόσιμο**, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *δωροῦμαι, παρέχω, προσφέρω, ...*

έξουσία: ΕΤΥΜ.: από το ρήμα *έξεστι* (= επιτρέπεται, είναι δυνατόν) ♦ ΣΥΝΩΝ.: *άρχή, κράτος, δύναμις, δεσποτεία, κυριότης, ...*

έκάτερος: ΕΤΥΜ.: από το θέμα *έκα-* του επίρρημα *έκας* (= μακριά) + επίθημα -τερος ♦ ΑΝΤΩΝ.: *άμφοτερος, ούδέτερος* ♦ ΛΑΤΙΝ.: *uterque, utraque, utrumque.*

βούλομαι: ΕΤΥΜ.: από το θέμα *βουλ-*. ♦ ΣΥΝΩΝ.: *έθέλω, έπιθυμώ, έφίεμαι, όρέγομαι* ♦ ΛΑΤΙΝ.: *volo.*

δίκαιος: ΕΤΥΜ.: από το *δίκη*.

άδικος: ΕΤΥΜ.: *ά-* στερητ. + *δίκη* ♦ ΣΥΝΩΝ.: *άνομος, παράνομος, κακός, ούκ όρθός, ...*

εΐτα: ΛΑΤΙΝ.: *deinde.*

άκολουθέω, -ώ: ΕΤΥΜ.: από το *άκόλουθος* (< *ά-* αθροιστικό + *κέλευθος* [= οδός, πορεία]) ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: *εξακολούθηση, παρακολούθηση, επακολούθημα, ανακό-*

λουθος, ακολουθία ♦ ΣΥΝΩΝ.: *έπομαι, έχομαί τινος.*

θεάομαι, -ώμαι: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: *θέαμα, θεατής, θέατρο, αθέατος, αξιοθέατο, ...* ♦ ΣΥΝΩΝ.: *βλέπω, θαυμάζω, θεωρώ, όρώ, σκοπώ, σκοποῦμαι, ...*

έπιθυμία: ΕΤΥΜ.: από το ρήμα *έπιθυμέω*, -ώ ♦ ΣΥΝΩΝ.: *έφεις, όρεξις, πόθος, όρμή, ζήλος, ...*

άγω: ΕΤΥΜ.: θέμα αγ- (πβ. το λατινικό *ago* [= άγω, φέρω]) ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: *αγωγή, αγωγός, αγωγή, αγώνας, άγημα, άγλη, άμαξα* (< *άμα* + *άγω*), *άξιος, άξονας, λοχαγός, ...* ♦ ΣΥΝΩΝ.: *ήγουμαι, φέρω, όδηγώ, κομίζω, ...*

αυτόφωρος: ΕΤΥΜ.: από τα *αύτος* + *φώρ* (= κλέφτης) ♦ Α.Ε. ΦΡΑΣΕΙΣ: **1.** *έπ' αυτόφωρω λαμβάνω* = πιάνω κάποιον τη στιγμή που κλέβει, τον πιάνω «στα πράσα». **2.** *έπ' αυτόφωρω τις έάλω* = πιάστηκε κάποιος επ' αυτοφώρω.

λαμβάνω: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: **1.** από το θέμα *λαβ-*: *λαβή, χειρολαβή, παραλαβή, λάφυρα, λαβίδα, εργολάβος, ...* **2.** από το θέμα *ληβ-*: *λήμμα, λήψη, κατάληψη, λήπτης, παραλήπτης, ασύλληπτος, θρησκόληπτος, ...* ♦ ΣΥΝΩΝ.: *αίρώ, δέχομαι, ...* ♦ ΑΝΤΩΝ.: *δίδωμι.*

έρχομαι: ΕΤΥΜ.: επειδή το ρήμα είναι ελλειπτικό, οι χρόνοι του σχηματίζονται από διάφορα θέματα: **1.** *έρχ-*, **2.** *εΐ-* (ισχυρό) / *ί-* (ασθενές), **3.** *έλευθ-* (ισχυρό) / *έλυθ-* (ασθενές), *έλθ-* (συγκοπή) ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από θέμα **1.** *έρχ-*: *ερχομός*, **2.** *έλευθ-*: *ελεύθερος, προσέλευση, προέλευση, ...* **3.** *ί-*: *προσιτός, απρόσιτος, εισιτήριο, ισθμός, ...* (βλ. και λατινικό *i-ter* [= δρόμος, πορεία]) ♦ ΣΥΝΩΝ.: *άφικνούμαι, βαίνω, ήκω, όδεύω, οΐχομαι, πορεύομαι, ...*

πλεονεξία: ΕΤΥΜ.: από τα *πλέον* + *έχω* ♦ ΣΥΝΩΝ.: *άπληστία, αίσχροκέρδεια.*

πᾶς: ΛΑΤΙΝ.: *omnis*.

διώκω: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: διώξη, διωγμός, διώκτης, καταδίωξη, επιδίωξη, καταδιωκτικός, ... ♦ Α.Ε. ΛΕΞΕΙΣ / ΦΡΑΣΕΙΣ: *διώκων* = ο κατήγορος, *διωκόμενος* ή *φεύγων* = ο κατηγορούμενος / *γραφὴν διώκω τινά* = καταγγέλλω κάποιον.

φύω: ΕΤΥΜ.: από θέμα *φυ-* ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: φύση, φυλή, φύλλο, φυτό, φύλο, ευφυής, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *γεννῶ*, *τίκτω*, *φυτεύω* // (παθητ.) *γεννῶμαι*, *γίγνομαι*.

νόμος: ΕΤΥΜ.: από το *νέμω* ♦ ΣΗΜΑΣΙΕΣ: *νόμω* = κατά συνήθεια, συμβατικά, τυπικά / αντίθ. το *φύσει* ή *κατὰ φύσιν* = εκ φύσεως, φυσικά, με φυσικό τρόπο.

βία: ΛΑΤΙΝ.: *vis*.

εἶμί: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: ουσία, συνουσία, απουσία, ὄντως, οντότητα, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *γίγνομαι*, *ζῶ*, *ὑπάρχω*.

λέγω: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από ρίζα 1. *λέγ-*: λέξη, λεκτικός, λέσχη, λόγος, λογάς, ... 2. *φρε-*: ρήμα, ρήση, ρήτορας, αντίρρηση, ρήτρα, ρητός, ... 3. *φει-*: έπος, ανείπωτος, ορθοέπεια, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *ἀγορεύω*, *δημηγορῶ*, *φάσκω*, *φημί*, *φράζω*, ...

γίγνομαι: ΕΤΥΜ.: θέμα *γεν-* και με μετάπτωση *γον-*. Ο ΕΝΕΣΤ. από θέμα *γεν-* και με συγκοπή *γν-* και ενεστωτικό αναδιπλασιασμό (*γί-γνο-μαι*) ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από θέμα 1. *γεν-*: γενεά, γένος, γένεση, γενέθλιος, ... 2. *γν-*: νεο-**γν**-ός, 3. *γον-*: γόνος, γονιός, απόγονος, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *εἶμί*, *ποιούμαι*, *γεννῶμαι*, *φύομαι*.

φημί: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από θέμα 1. *φη-*: φήμη, προφήτης, ... 2. *φω-* (ετεροίωση): φωνή ♦ ΣΥΝΩΝ.: *ἡμί*, *λέγω*, *φάσκω*, *φράζω* ♦ ΑΝΤΩΝ.: *ἀπόφημι*, *ἀρνούμαι*.

ποιμήν: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: ποιμαίνω, ποιμήνη, ποιμνιο, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *νομέυς*, *βοτήρ*, ...

ὄμβρος: ΠΑΡΑΓ.: ὄμβριος (ὄμβρια ὕδατα) ♦ ΛΑΤΙΝ.: *imber*, *-is*.

σεισμός: ΕΤΥΜ.: από το *σειώ*.

ρήγνυμι / ρήγνυμαι: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από θέμα 1. *ρηγ-*: ρήγμα, ρήξη διαρρηκτής, ρηξικέλευθος, διάρρηξη, ... 2. *ρωγ-*: ρωγή ♦ ΣΥΝΩΝ.: *θραύω*, *διασπῶ*, *κατάγνυμι*, *συντρίβω*, ...

γῆ: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από θέμα 1. *γη-*: γήπεδο, γήινος, γηγενής, γήλοφος, ... 2. *γε-*: γεωλογία, γεωγραφία, γεώμηλο, ... 3. *γαι-*: γαιοκτήμονας, γαιοκτησία.

τόπος: ΛΑΤΙΝ.: *locus*, *-i* / *regio*, *-is*.

νέμω: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από θέμα 1. *νεμ-*: νέμεση, 2. *νομ-* (μετάπτωση του προηγούμενου θέματος): νομή, διανομέας, νομικός, νόμος, νόμιμος, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *διαδίδωμι*, *διαμερίζω*, *μερίζω*, *παρέχω* / *βόσκω*, *ποιμαίνω* // *ἀπολαύω τινός*, *καρποῦμαί τι*, ...

ὄράω, -ῶ: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από ρίζα 1. *Φορα-*: ὄραμα, ὄραση, διορατικότητα, παρόραμα (= τυπογραφικό λάθος), ορατός, ἀορατος, ... 2. *Φειδ-*, *Φιδ-*: είδος, είδωλο, είδύλλιο, ιδέα, 3. *οπ-*: μάτι (< *ὀμμάτιον* < *ὀπ-μάτιον*), ὄψη (< *ὀπ-ση*), οπή, ἀνύποπτος, κάτοψη, κάτοπτρο, οπτικός, υποψία, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *ἐξετάζω*, *θεῶμαι*, *θεωρῶ*, *σκοπῶ*, *σκοποῦμαι*...

θαυμάζω: ΕΤΥΜ.: από το *θαύμα* ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: θαυμαστός, αξιοθαύμαστος, θαυμασμός, θαυμαστής, θαυμαστικό, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: *ἄγαμαι*, *ἐκπλήττομαι*, *ἐξίσταμαι* ♦ ΑΝΤΩΝ.: *ἀτιμάζω*, *καταφρονῶ*.

βαίνω: ΕΤΥΜ.: από το *βάν-*γω** ♦ ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από το θέμα 1. *βα-*: βάση, βαθμός, βάθρο, πρόβατο, βαθμίδα, άβατος, βάδην, ... 2. *βη-* (έκταση του *βα-*): διαβήτης, 3. *βω-* (τροπή του *η σε ω*): βωμός ♦ ΣΥΝΩΝ.: *βαδίζω*, *έρχομαι*, *πορεύομαι*, *ὀδοιπορῶ*, *ὀδεύω*, ...

μυθολογέω, -ῶ: ΕΤΥΜ.: από το *μυθολόγος* (< *μῦθος* + *λέγω*).

θαυμαστός: ΕΤΥΜ.: από το *θαυμάζω*.

ἵππος: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: ιππεύω, ιππέας, ιππικός, ιππικό (το), ιππότης, έφιππος, ιπποτροφείο, ... ♦ ΛΑΤΙΝ.: *equus*, -i / *equa*, -ae (θηλ.).

ἔχω: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: από θέμα 1. *εχ-, εξ-* (< *εχ-σ*), *οχ-*: έξη, ευεξία, καχεξία, εξής, ενοχή, αποχή, υπεροχή, ... 2. *σχε-, σχη-, σχο-*: σχέση, σχεδόν, σχήμα, σχολή, ...

κύπτω: ΕΤΥΜ.: από θέμα *κυβ-* ή *κυφ-*. ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: κύφωση (= καμπούρα), σκύφτω, σκύβω, σκύψιμο,...

φαίνω / φαίνομαι: ΕΤΥΜ.: από θέμα *φαν-* +

j + *-ω*. ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: έμφαση, απόφαση, αφανής, εμφανής, φάσμα, φανός, άφαντος, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: (*άπο*)*δείκνυμι*, *δηλώ*, *καταγγέλλω*, *μηνύω*, // (παθητ.) *δοκῶ*, *νομίζομαι*,...

οὐδείς: ΕΤΥΜ.: *οὐδέ* + *εἷς* (πβ. λατινικό *nullus* [*ne* + *ullus*]).

δακτύλιος: ΕΤΥΜ.: από το *δάκτυλος*.

αἴρέω, -ῶ: ΠΑΡΑΓ. – ΟΜΟΡΡ.: αἵρεση, αἰρετός, διαίρεση, διαιρέτης, αυθαίρετος, εξαίρετος, αἰρετικός, αρχαιρεσίες, αναφαίρετος, ... ♦ ΣΥΝΩΝ.: 1. του *αἰρώ*: *κυριεύω*, *χειροῦμαι*, *λαμβάνω*, ... 2. του *αἰροῦμαι* (μέσο): *έκλέγω*, *προτιμῶ*, *περίπλειονος ποιούμαι*,...

5 ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

1. **Ὦς [...] έπιτηδεύουσι:** δευτ. ειδική πρότ., αντικ. του *αἰσθοίμεθα* της πρότ. 2 εισάγεται με το *ὡς*, επειδή το περιεχόμενο της πρότασης παρουσιάζεται σαν υποκ/κή κρίση· εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό • **έπιτηδεύουσι:** ρήμα • **οἱ έπιτηδεύοντες:** επιθετ. μτχ., υποκ. του ρήμ. • ενν. **τὴν δικαιοσύνην:** αντικ. της μτχ. • **αὐτό:** αντικ. του ρήμ. • **ἄκοντες:** επιρρηματ. κατηγ. του τρόπου στο *οἱ έπιτηδεύοντες*. **ἄδυναμία:** δοτ. της αιτίας • **τοῦ ἀδικεῖν:** γεν. αντικ/κή στο *ἄδυναμία*.
2. **μάλιστα ἄν αισθοίμεθα:** κύρια πρότ. κρίσεως· εκφέρεται με δυνητική ευκτική (*ἄν αισθοίμεθα*) και δηλώνει το πιθανό ή δυνατό στο παρόν και στο μέλλον • **αἰσθοίμεθα ἄν:** ρήμα • ενν. **ἡμεῖς:** υποκ. • **μάλιστα:** επιρρημ. προσδιορ. του ποσού.

3. **εἰ τοιόνδε ποιήσαιμεν τῇ διανοίᾳ:** δευτερ. υποθετική επιρρηματική πρότ. **ποιήσαιμεν:** ρήμα • ενν. **ἡμεῖς:** υποκ. **τοιόνδε:** σύστοιχο αντικ. • **τῇ διανοίᾳ:** δοτική του μέσου • *εἰ ποιήσαιμεν* (υπόθ.) → *αἰσθοίμεθα ἄν* (απόδ.): απλή σκέψη.
4. **δόντες [...] ποιεῖν – τῷ τε δικαίῳ [...] έπακολουθήσαιμεν θεώμενοι:** κύρια πρότ.¹⁷ • **έπακολουθήσαιμεν:** ρήμα • ενν. **ἡμεῖς:** υποκ. **έκατέρω:** αντικ. **δόντες** (= *έπειδὴν δῶμεν*): χρονική μτχ. συνημμ. στο ενν. **ἡμεῖς** • **έξουσίαν:** άμεσο αντικ. του *δόντες* • **έκατέρω** (έμμεσο): αντικ. του *δόντες* • **ποιεῖν:** τελ. απαρέμφ., συμπλήρωμα στο *δόν-τες έξουσίαν* • ενν. **έκατερον:** υποκ. του *ποιεῖν* • **ὅτι ἄν βούληται:** αντικ. του *ποιεῖν* • **τῷ δικαίῳ – τῷ ἀδικῷ:** επεξηγήσεις στο *έκατέρω* • **θε-**

17. Η πρόταση φαινομενικά /τυπακά είναι κύρια. Ουσιαστικά είναι υποθετική· συνεχίζει επεξηγηματικά την πρότ. 3.

- ώμενοι:** τροπική μτχ. συνημμ. στο ενν. *ήμείς*.
- 5. ὅτι ἂν βούληται:** δευτ. αναφορικούποθετική πρότ., αντικ. του *ποιεῖν* της πρότ. 4· εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *ὅτι*· εκφέρεται με υποτακτική συνοδευόμενη από το αοριστολογικό *ἂν*· έχει απόδοση το *δόντες ἐξουσίαν ποιεῖν* της πρότ. 4 (αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο μέλλον) • **βούληται:** ρήμα • ενν. **ἐκάτερος:** υποκ. • ενν. **ποιεῖν:** τελ. απαρέμφ., αντικ. του ρήματος • **ὅτι:** σύστοιχο αντικείμενο του *ποιεῖν*.
- 6. ποί ἢ ἐπιθυμία [...] ἄξει:** δευτ. πλάγια ερωτηματική πρότ., μερικής άγνοιας, μονομελής, αντικ. του *θεώμενοι* της πρότ. 4 • **ἄξει:** ρήμα • **ἢ ἐπιθυμία:** υποκ. • **ἐκάτερον:** αντικ. • **ποί:** επιρρημ. προσδιορ. που δηλώνει την κίνηση σε τόπο.
- 7. Ἐπ' αὐτοφώρῳ [...] διὰ τὴν πλεονεξίαν:** κύρια πρότ. κρίσεως· εκφέρεται με δυνητική ευκτική (*λάβοιμεν ἂν*) και δηλώνει το πιθανό ἢ δυνατό στο παρόν και στο μέλλον • **λάβοιμεν ἂν:** ρήμα (δυνητ. ευκτική) • ενν. **ήμείς:** υποκ. • **ιόντα:** κατηγορηματ. μτχ. • **τὸν δίκαιον:** αντικ. του ρήματος και υποκ. της κατηγορημ. μτχ. • **εἰς ταυτόν:** εμπρόθετ. προσδιορ. που δηλώνει τόπο (διεύθυνση) • **τῷ ἀδίκῳ:** δοτ. αντικ/κή από το *ταυτόν* • **διὰ τὴν πλεονεξίαν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει αιτία (αναγκαστικό αίτιο) • **ἐπ' αὐτοφώρῳ:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει χρόνο (περίσταση).
- 8. ὃ πᾶσα φύσις [...] ὡς ἀγαθόν:** δευτ. αναφορική πρότ. • **πέφυκεν:** ρήμα • **φύσις:** υποκ. • **πᾶσα:** κατηγορημ. προσδιορ. • **διώκειν:** απαρέμφ. του σκοποῦ • **φύσις:** υποκ. του απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία) • **ὃ:** αντικ. του απαρεμφ. • **ὡς [ὄν]:** αιτιολογική μτχ. συνημμ. στο ὃ (ἡ μτχ. συνοδεύεται από το *ὡς*, το οποίο της προσδίδει υποκειμενική χροιά) • **ἀγαθόν:** κατηγορούμ. στο ὃ.
- 9. νόμῳ δὲ [...] τιμῆν:** δευτ. αναφορική πρόταση • **παράγεται:** ρήμα • ενν. **φύσις:** υποκ. • **ἐπὶ τὴν τιμῆν:** εμπρόθ. προσδιορ. που δηλώνει σκόπιμη κατεύθυνση • **τοῦ Ἰσοῦ:** γεν. αντικ/κή στο *τιμῆν* • **βία:** δοτ. του τρόπου • **νόμῳ:** δοτ. της αιτίας.
- 10. Εἴη δ' ἂν ἡ ἐξουσία – τοιάδε μάλιστα:** κύρια πρότ. • **εἴη ἂν:** ρήμα (δυνητική ευκτική) • **ἡ ἐξουσία:** υποκ. • **τοιάδε:** κατηγορούμ. • **μάλιστα:** επιρρημ. προσδιορ. του ποσού.
- 11. ἦν λέγω:** δευτ. αναφορική πρότ. προσδιοριστική στο *ἡ ἐξουσία* της πρότ. 10 • **λέγω:** ρήμα • ενν. **ἐγώ:** υποκ. • **ἦν:** αντικ.
- 12. εἰ αὐτοῖς γένοιτο (δύναμις):** δευτ. υποθετική πρότ. • **γένοιτο:** ρήμα • **δύναμις:** ενν. υποκ. • **αὐτοῖς:** δοτ. προσωπ. κτητική • *εἰ γένοιτο* (υπόθ.) → *εἴη ἂν* (απόδ.): απλή σκέψη.
- 13. οἶαν ποτέ φασιν [...] γενέσθαι:** δευτ. αναφορική πρότ. • **φασιν:** ρήμα • ενν. **οἱ ἄνθρωποι:** υποκ. • **γενέσθαι:** ειδ. απαρέμφ., αντικ. του ρήμ. • **δύναμιν:** υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία) • **οἶαν:** επιθ. προσδιορ. στο *δύναμιν* • **τῷ προγόνῳ:** δοτ. προσωπ. κτητική • **τῷ τοῦ Λυδοῦ:** επιθ. προσδιορ. • **τοῦ Λυδοῦ:** γεν. κτητ. στο *τῷ προγόνῳ* • [Γύγου]¹⁸ / **ποτέ:** επιρρημ. προσδιορ. του χρόνου.

18. Πρέπει να γίνει γνωστό ότι οι λέξεις / φράσεις σε αγκύλες ([...]) δε λαμβάνονται υπόψη στη σύνταξη, αφού αποτελούν μεταγενέστερες προσθήκες.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: η αναφορική πρότ. προσδιορίζει τον όρο *δύναμις*, ο οποίος έχει μετατεθεί από την υποθετική πρόταση 12 στην αναφορική και έχει τεθεί στην πτώση του αναφορικού (αντίστροφη έλξη).

14. **Εἶναι μὲν γὰρ [...] ἄρχοντι:** κύρια πρότ. • **εἶναι:** ειδ. απαρέμφ., αντικ. στο ενν. ρήμα *φασί* • **αὐτόν** (= τὸν *Γύγην*): υποκ. του απαρεμφ. (ετεροπροσωπία) • **ποιμένα:** κατηγορούμ. στο *αὐτόν* • **θητεύοντα** (ὄς *έθήτευσεν*): επιθ. μτχ. με υποκ. το *αὐτόν* • **παρὰ τῷ ἄρχοντι:** εμπρόθ. προσδιор. που δηλώνει τόπο (πλησίον) • **τῷ τότε:** επιθετ. προσδιор. στο *ἄρχοντι* • **τότε:** επιρρημ. προσδιор. του χρόνου • **Λυδίας:** γενική αντικ/κή στο *ἄρχοντι*.
15. **ὄμβρου δὲ [...] κατὰ τὸν τόπον:** κύρια πρότ. • **ῥαγῆναι – γενέσθαι:** ειδ. απαρέμφ., αντικ. του ενν. ρήμ. *φασί* • **τι – χάσμα:** υποκ. των απαρεμφ. αντίστοιχα • **τῆς γῆς:** γεν. διαιρετική από το *τι* • **κατὰ τὸν τόπον:** εμπρόθ. προσδιор. του τόπου • **γενομένου** (= *έπει έγένετο*): γενική απόλυτη, χρονική μτχ. **ὄμβρου – σεισμῶ:** υποκ. της μτχ. • **πολλῶ:** επιθετ. προσδιор.
16. **ἦ ἔνεμεν:** δευτ. αναφορική πρότ. σε θέση επιρρηματ. προσδιор. του τόπου • **ἔνεμεν:** ρήμα • ενν. **οὗτος** (= ὁ *Γύγης*): υποκ. • **ἦ:** επιρρηματ. προσδιор. του τόπου (στάσης σε τόπο).
17. **Ἰδόντα δὲ [...] ἄλλα τε δὴ – θαυμαστά [...] ἔχοντα:** κύρια πρότ. • **καταβῆναι – ιδεῖν:** ειδ. απαρέμφ., αντικ. του ενν. ρήμ. *φασί* • ενν. **αὐτόν** (= τὸν *Γύγην*): υποκ. των απαρεμφ. και των χρονικών μτχ. *ιδόντα* (= *έπει είδε*) και *θαυμάσαντα* (= *έπει έθαύμασε*) • ενν. **αὐτό** (= τὸ

χάσμα): αντικ. του *ιδόντα* • **ἄλλα – ἵππον:** αντικ. του *ιδεῖν* • **θαυμαστά – χαλκοῦν – κοῖλον:** επιθ. προσδιор. • **ἔχοντα** (= ὄς *είχε*): επιθετική μτχ. με υποκ. το *ἵππον* • **θυρίδας:** αντικ. του *ἔχοντα*.

18. **ἃ μυθολογοῦσιν:** δευτ. αναφορική πρότ. προσδιοριστική στο *ἄλλα* • **μυθολογοῦσιν:** ρήμα • ενν. **οἱ ποιμένες:** υποκ. • **ἃ:** σύστοιχο αντικ.
19. **καθ' ἃς [...] νεκρόν, –, μείζω ἢ κατ' ἄνθρωπον:** δευτ. αναφορική πρότ. προσδιοριστική στο *θυρίδας* της πρότ. 17 • **ιδεῖν** (= *είδεν*) απαρέμφατο σε θέση ρήμ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Εἶναι δυνατόν μια **δευτερεύουσα πρόταση, στο πλαίσιο του πλάγιου λόγου** να εκφέρεται με **απαρέμφατο** αντί οριστικής ή ευκτικής του πλάγιου λόγου· στην περίπτωση αυτή ακολουθείται η απαρεμφατική σύνταξη.

- ενν. **αὐτόν** (= τὸν *Γύγην*): υποκ. του *ιδεῖν* και της χρονικής μτχ. *έγκύψαντα* (= *έπει ένέκυψε*) • **νεκρόν:** αντικ. του *ιδεῖν* και υποκ. της κατηγορηματ. μτχ. *ένοντα*, που εξαρτάται από το *ιδεῖν* • **όντα:** ενν. επιθ. μτχ. με υποκ. το *νεκρόν* • **μείζω:** κατηγορούμ. • **ἢ κατ' ἄνθρωπον:** β' όρος σύγκρισης (σύγκριση δυσαναλογίας) • **καθ' ἃς:** εμπρόθ. προσδιор. του τόπου.
20. **ὡς φαίνεσθαι:** δευτ. αναφορ.-παραβολική πρότ., που λόγω του πλάγιου λόγου εκφέρεται με απαρέμφατο. • **φαίνεσθαι** (= *εφαίνετο*): ρήμα • ενν. **τὸν νεκρόν:** υποκ.
21. **τοῦτο δὲ ἄλλο μὲν οὐδέν (φασιν ἔχειν)¹⁹:** κύρια πρότ. • **τοῦτον** (= τὸν νε-

19. Το χωρίο *τοῦτον δὲ ἄλλο μὲν οὐδέν [...]* *έκβῆναι* μπορεί να συνταχτεί και ως εξής: *έκβῆναι:* ειδ. απα-

κρόν) υποκ. του ενν. ἔχειν • ἄλλο: αντικ. • οὐδέν: επιθετ. προσδ.

22. **περὶ δὲ τῆ χειρὶ [...]** ἐκβῆναι¹⁸: κύρια πρότ. • ἐκβῆναι: ειδ. απαρέμφ., αντικ. του ενν. ρήμ. *φασί* • ενν. **Γύγην**: υποκ. του απαρέμφ. και της χρον. μτχ. *πε-*

ριελόμενον (= ἐπεὶ περιείλετο) • **δακτύλιον**: αντικ. του *περιελόμενον* και της επιθετ. / αναφορ. μτχ. *ὄντα* (= ὄς ἦν) • **χρυσούν**: επιθετ. προσδιορ. στο *δακτύλιον* • **περὶ τῆ χειρὶ**: εμπρόθ. προσδιορ. του τόπου.

Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

1 ΑΝΑΔΙΕΓΧΣΗ (ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ)

Ο τυχερός βοσκός και το δαχτυλίδι

Ο ομιλητής (ο Γλαύκων) αναφέρθηκε πιο πριν στη δικαιοσύνη. Μίλησε για τη φύση και την προέλευση της δικαιοσύνης και συνεχίζει ως εξής:

Τώρα, ότι και αυτοί που την εφαρμόζουν έμπρακτα, από την αδυναμία τους να αδικούν, έτσι απρόθυμα την εφαρμόζουν, ολοκάθαρα θα το αντιλαμβανόμαστε, αν επιχειρούσαμε υποθετικά κάτι σαν το εξής: να παραχωρούσαμε την ευχέρεια στον καθέναν από τους δύο, και στον δίκαιο και στον άδικο, να κάνει ό,τι θέλει κι έπειτα να τους παρακολουθούσαμε να βλέπαμε προς τα πού θα οδηγήσει τον καθέναν η αυθόρμητη επιθυμία.

Ε, λοιπόν, θα πιάναμε τότε επ' αυτοφώρω τον δίκαιο να βαδίζει στην ίδια κατεύθυνση με τον άδικο, από μανία για να έχει περισσότερα, ό,τι ακριβώς κάθε φυσικό πλάσμα έχει την έμφυτη ροπή να επιδιώκει σαν κάτι τάχα που αξίζει, κατά επιταγήν όμως του νόμου αναγκαστικά συμμορφώνεται προς τον σεβασμό της ισότητας δικαιωμάτων.

Και η ευχέρεια που λέω θα ήταν καλύτερα να έρθει κάπως έτσι, αν δηλαδή τύ-

ρέμφ., αντικ. του ενν. ρήμ. *φασί* • ενν. **Γύγην**: υποκ. του απαρέμφ. και των χρον. μτχ. *ποιήσαντα* (εννοείται) και *περιελόμενον* • **τούτων**: (= τὸν νεκρὸν) – ἄλλο: άμεσο και έμμεσο αντικ. του ενν. *ποιήσαντα* (τα υπόλοιπα όπως στην πρόταση 22). Στη σύνταξη αυτή μας οδήγησε η παρουσία των *μέν* και *δέ*. Με βάση αυτή τη σύνταξη μεταφράζουμε: «αφού σ' αυτόν δεν έκανε τίποτε άλλο, αλλά πήρε το δαχτυλίδι [...] ανέβηκε πάνω». Όλα αυτά τα προβλήματα θα είχαν λυθεί αν το *ὄν<τα>* είχε αντικατασταθεί από το *ὄν*, όπως έχουν κάνει πολλοί έγκριτοι σχολιαστές.